

Gospodarka II RP w okresie rządów sanacji

Materiał składa się z sekcji: „Wprowadzenie”, „Efekt kryzysu gospodarczego w rolnictwie i przemyśle”, „Początki ożywienia gospodarczego”, „Centralny Okręg Przemysłowy”, „Dalsze plany rozwoju gospodarczego”, „Zamiast podsumowania”.

Materiał zawiera 4 ilustracje: mapę gospodarki II Rzeczypospolitej; fotografię Eugeniusza Kwiatkowskiego, ministra skarbu II RP; zdjęcie tablicy upamiętniającej Eugeniusza Kwiatkowskiego.

Materiał zawiera również tekst Czesława Brzozy z książki *Polska w czasach niepodległości i II wojny* „Kryzys we wspomnieniach chłopów”; tekst Haliny Krahelskiej i Stefana Prussa „Życie bezrobotnych”; tekst Eugeniusza Kwiatkowskiego „Pisma o Rzeczypospolitej Morskiej, COP w Polsce w 1939 r.”; wypowiedź Tomasza Nałęcza, 5 ćwiczeń, w tym 5 interaktywnych oraz 10 poleceń dla ucznia.

Ćwiczenia znajdujące się na stronie są na zasadzie wyboru poprawnej odpowiedzi, odnoszą się do zdjęć lub fragmentów tekstów. Znajdują się również ćwiczenia podsumowujące oraz jako przypomnienie wcześniejszych wiadomości.

Bibliografia:

-
- Źródło: Czesław Brzoza, *Polska w czasach niepodległości i II wojny światowej (1918–1945)*, Kraków 2001.
 - Źródło: *Kryzys we wspomnieniach chłopów*, [w:] *Pamiętniki chłopów*, Warszawa 1935, s. 547.
 - Źródło: *Wspomnienia chłopów*, [w:] Krzysztof Juszczuk, Teresa Maresz, *Historia w tekstach źródłowych. Wypisy, t. 3*, Rzeszów 1996, s. 115–116.
 - Źródło: Halina Krachelska, Stefan Pruss, *Życie bezrobotnych. Badania ankietowe – 1933*, [w:] Krzysztof Juszczuk, Teresa Maresz, *Historia w tekstach źródłowych. Wypisy, t. 3*, Rzeszów 1996, s. 115.
 - Źródło: Henryk Radocki, *COP w Polsce w 1939 roku*, [w:] Krzysztof Juszczuk, Teresa Maresz, *Historia w tekstach źródłowych. Wypisy, t. 3*, Rzeszów 1996.
 - Źródło: Eugeniusz Kwiatkowski, *Pisma o Rzeczypospolitej Morskiej*, 1935.

Gospodarka II RP w okresie rządów sanacji

Oś czasu – gospodarka w okresie rządów sanacji

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Wprowadzenie

Wkrótce po zamachu majowym doszło do poprawy koniunktury gospodarczej. Wzrost produkcji nastąpił już na początku 1926 roku, a jego efekty były dostrzegalne przez kolejne miesiące, a nawet lata, dlatego proces ten łączono z nowym rządem. Do Polski napłynęły zagraniczne fundusze. Dzięki nim (ale też przy wykorzystaniu polskiego prywatnego i państwowego kapitału) przeprowadzono wiele inwestycji. Nowym przedsięwzięciom sprzyjało także wprowadzenie ulg podatkowych. Rozbudowano port w Gdyni, rozpoczęto budowę magistrali węglowej łączącej Gdynię ze Śląskiem.

Ćwiczenie 1

Uzupełnij tekst podanymi niżej informacjami.

Do największych osiągnięć gospodarczych II RP zalicza się budowę portu w Gdyni, rozpoczętą w roku . Decyzję o budowie portu podjął sejm w . Całemu przedsięwzięciu patronował , minister przemysłu i handlu w latach 1926–1930.

1922

1925

1924

Eugeniusz Kwiatkowski

Józef Piłsudski

Wincenty Witos

1923

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Inne ważne inwestycje tego okresu to między innymi budowa Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Mościcach, produkującej nowoczesne nawozy, czy zakładów metalurgicznych i fabryki samochodów pod Warszawą – w latach trzydziestych uruchomiono tu produkcję sprzętu wojskowego.

Strajk angielskich górników spowodował, że polski węgiel z górnośląskich kopalni, którego nie chcieli przyjmować Niemcy w związku z wygaśnięciem umowy, znalazł nowe rynki zbytu. Miało to wpływ nie tylko na zmniejszenie negatywnych skutków [wojny celnej](#), ale nawet doprowadziło do wzrostu wydobywania. Rosła także produkcja metali ciężkich i ich stopów (stali, cynku). Sytuacja ta pozytywnie wpłynęła również na położenie społeczeństwa. Zauważalnie zmniejszyło się bezrobocie. Koniunkturę odczuła też wieś. Wyższe ceny na płody rolne, a zwłaszcza większe zapotrzebowanie na nie spowodowało, że rolnicy zwiększyli zakupy artykułów przemysłowych i nawozów. Efektem wprowadzonej reformy rolnej była też dalsza parcelacja (podział) ziemi. Państwo, udzielając

chłopom preferencyjnych kredytów, pomagało w jej nabyciu. Wzrost produkcji rolnej zwiększył też zapotrzebowanie na roboty sezonowe. Pod koniec 1929 roku, kiedy nad gospodarką USA zbierały się czarne chmury, spowodowane [Czarnym Czwartkiem](#), polskie życie ekonomiczne wydawało się stabilne.

((Czesław Brzoza

Polska w czasach niepodległości i II wojny światowej (1918-1945)

29 października 1929 r., w tzw. czarny czwartek, nastąpił krach na giełdzie nowojorskiej. Gwałtownie spadły kursy akcji i papierów wartościowych. Zapoczątkowany tego dnia kryzys finansowy objął także Europę, gdzie wystąpiły identyczne zjawiska. Zbankrutowało wiele banków. Trudności pojawiły się we wszystkich prawie dziedzinach życia. Zaczynał się wielki kryzys ekonomiczny, inny od znanych dotychczas. Zjawiska tego typu towarzyszyły gospodarce przynajmniej od 1. połowy XIX wieku. Zazwyczaj jednak przejawiały się na niewielkim terytorium, nie zawsze nawet obejmowały obszar całego państwa lub dotyczyły tylko niektórych gałęzi produkcji. Tym razem kryzys objął cały świat, z wyjątkiem ZSRR, i ogarnął wszystkie dziedziny gospodarki. Poza przemysłem także całą sferę finansową, rolnictwo i handel - zwłaszcza zagraniczny. Kryzys szczególnie silnie odczuwały kraje najsłabsze ekonomicznie, a do ich grona należała także Polska.

W Polsce zarówno przebieg kryzysu, jak i jego konsekwencje okazały się dotkliwsze niż w wielu innych krajach. Było to efektem tego, że nałożył się on na nienadrobione do końca straty wojenne, a ponadto poprzedzająca go dobra koniunktura trwała tu dopiero od połowy 1926 roku, a więc znacznie krócej niż w większości Europy, gdzie okres prosperity rozpoczął się dwa lata wcześniej.

Źródło: Czesław Brzoza, Polska w czasach niepodległości i II wojny światowej (1918-1945), Kraków 2001.

Polecenie 1

Napisz, co było główną przyczyną kryzysu światowego. Czym różnił się od wcześniejszych? Dlaczego Polska znalazła się w grupie krajów najbardziej zagrożonych? Z jakiego powodu nie wystąpił na terenie ZSRS?

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Efekt kryzysu gospodarczego w rolnictwie i przemyśle

Kryzys światowy, którego początek nazywany jest 'czarnym czwartkiem', w Polsce wystąpił na początku lat trzydziestych XX wieku. Przede wszystkim uderzył on w rolnictwo. Ceny żywności spadły o 50–70%, co doprowadziło wieś do nędzy. Chłopi próbowali nadrobić straty wynikłe ze spadających cen, sprzedając większe ilości produktów rolnych. Wystąpiło nawet zjawisko 'podaży głodowej', czyli sprzedawano nie tylko nadwyżki produkcyjne, ale też produkty niezbędne w gospodarstwach. Chłopi przestawali kupować towary przemysłowe, ograniczali się tylko do zakupu tego, co niezbędne. Ograniczono albo nawet zaprzestano kupowania maszyn, narzędzi i nawozów. Spadała wydajność niczym niewspomaganej ziemi. Produkcja maszyn i narzędzi rolniczych wyraźnie się obniżyła. Na przykład liczba wytwarzanych pługów zmniejszyła się z 51 tys. do 10 tys., a bron z 99 tys. do 3 tys.

Kolejny raz wieś zaczęła odczuwać przeludnienie. Młodzi, nie mogąc znaleźć zatrudnienia w mieście, zostawali w domach rodzinnych. Zwiększała się w ten sposób grupa osób, które należało wyżywić. Faktycznie zamarła migracja sezonowa, która ratowała nierzadko sytuację.

“ Kryzys we wspomnieniach chłopów

Dziś porzuciło się palenie tytoniu i wszelkie trunki, już się [...] wcale [...] mięsa nawet [...] w te największe święta nawet nie zna.

Za droga jest nafta, więc idzie się spać wraz z kurami, za droga jest szyba w oknie więc je zatyka się starym workiem, gdy zostanie zbita [...], a że za drogie są buty i ubrania, więc chłop dziczeje, nie pokazując się czasami cały rok Panu Bogu w kościele ani ludziom.

Źródło: *Kryzys we wspomnieniach chłopów*, [w:] *Pamiętniki chłopów*, Warszawa 1935, s. 547.

“Wspomnienia chłopów

Zasadniczym jedzeniem u mnie to są kartofle i chleb. Cukru nie używam wcale, można powiedzieć tylko dwa razy do roku na Wielkanoc ćwierć kilograma i na Boże Narodzenie ćwierć kilograma. Na śniadanie kartofle z barszczem, na obiad chleb czarny często suchy, czasem dostanę od kogo z łaski mleka.

I na kolację znów kartofle na rzadko, czasem kluski żytnie pytlowe, kapusta albo groch itd. Słoniny jak kupię ćwierć kilograma to tak kombinuję, żeby mi starczyło przynajmniej na dziesięć dni, chociaż wiem, że żołądka nie oszuka. Po takim pożywieniu to można sobie wyobrazić ile jest energii do pracy. Zima za pasem, a tu nie mam kapoty ciepłej i butów. Mam tylko jedną parę kamaszy, w których chodzę w dzień powszedni i na święto, jedną czapkę zimową, w której chodziłem i latem, stare ubranie do roboty i nieco lepsze na święto. A teraz na zimę nie mam ciepłego palta, ani swetra, ani ciepłej bielizny i tych niezbędnych rzeczy nie będę mógł sobie kupić, bo za co.

Źródło: Wspomnienia chłopów, [w:] Krzysztof Juszczak, Teresa Maresz, Historia w tekstach źródłowych. Wypisy, t. 3, Rzeszów 1996, s. 115–116.

Polecenie 2

Na podstawie powyższych tekstów źródłowych napisz krótki artykuł, w którym ocenisz położenie ludności chłopskiej w okresie kryzysu.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Trudna sytuacja wystąpiła także w przemyśle. Produkcja spadła w 1932 roku do 63% poziomu z 1929. Zmniejszyły się także o ponad 70% obroty handlu zagranicznego. Miało to ogromny wpływ na wzrost bezrobocia. Redukowanie zatrudnienia było jedną z pierwszych decyzji przedsiębiorców. W 1933 roku było prawie 800 tys. bezrobotnych. Niewielkie efekty, ze względu na ograniczone możliwości państwa, przyniosło organizowanie robót publicznych czy oddłużanie poprzez umarzanie części kredytów. Nawet zatrudnieni zarabiali znacznie mniej ze względu na olbrzymią podaż siły roboczej. W efekcie spadał poziom życia, coraz mniej kupowano.

Ćwiczenie 2

Wpisz rok, w którym produkcja w II RP była najniższa.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 3

Wyjaśnij, czym był spowodowany niski poziom produkcji w tych latach.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Halina Krachelska, Stefan Pruss

Życie bezrobotnych. Badania ankietowe – 1933 rok

Z tablicy 26, obrazującej stan odżywienia dzieci rodziców bezrobotnych w badanych ośrodkach, wynika, że 24,4% dzieci nie jada nic przed pójściem do szkoły, gdyż nie dostaje w domu śniadania, stąd takie zdarzenie, jak coraz częściej omawiane w prasie wypadki omdlewania uczniów w szkole z głodu.

17,6% dzieci rodziców bezrobotnych nie dostaje wcale kolacji, tj. idą spać głodne. Jest również znaczna liczba dzieci, które nie otrzymują żadnego stałego pożywienia w porze obiadowej (7,6%). Następnie 4,2% zamiast obiadu dostaje suchy chleb, herbatę bez mleka lub kartofle na wodzie; 3,6% zamiast obiadu dostaje mleko i chleb z omastą. Odsetek dzieci otrzymujących codziennie przy obiedzie mięso (najczęściej mięso w zupie) dosięga 17,4%, największy odsetek dzieci – 54,7% otrzymuje na obiad tylko zupy.

Źródło: Halina Krachelska, Stefan Pruss, *Życie bezrobotnych. Badania ankietowe – 1933*, [w:] Krzysztof Juszczak, Teresa Maresz, *Historia w tekstach źródłowych. Wypisy*, t. 3, Rzeszów 1996, s. 115.

Polecenie 4

Omów sytuację dzieci w bezrobotnych rodzinach robotniczych. Czy odzwierciedlała ona poziom życia robotników?

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Początki ożywienia gospodarczego

Początkowo władze II RP, podobnie jak rządzący w innych krajach, opierając się na doktrynie liberalizmu gospodarczego, nie reagowały lub podejmowały doraźne działania, licząc, że trudny czas wkrótce się skończy i nastąpi powrót do dobrej koniunktury. Brakowało jakiegokolwiek planu antykryzysowego. Sytuacja jednak się nie poprawiała. W miastach dochodziło do strajków i demonstracji bezrobotnych. Natomiast na wsiach formą protestu było wstrzymywanie dowozu żywności do miast. Coraz większe problemy pojawiały się przy egzekwowaniu zaległości podatkowych. Wzrastała agresja dotkniętych kryzysem. Prowadziło to do eskalacji napięć. Rząd zmuszony był używać sił porządkowych do walki z protestującymi.

Stopniowa poprawa sytuacji gospodarczej II RP następowała od 1933 roku i jedynie w niewielkim stopniu była efektem interwencjonizmu państwowego (jak w większości krajów np. USA). Wiązała się z poprawą koniunktury na świecie. Wzrosło wówczas przede wszystkim zapotrzebowanie na produkty rolnicze, dlatego zwiększył się ich eksport i poprawiła sytuacja wsi, a to powoli zaczęło nasilać zapotrzebowanie na towary przemysłowe. Dopiero wówczas państwo polskie, korzystając z ożywienia światowej gospodarki, postanowiło udzielić wewnętrznego wsparcia i zakończyć okres wychodzenia II RP z kryzysu. Starano się zwiększyć opłacalność gospodarki rolnej poprzez oddłużanie gospodarstw chłopskich, obniżono również ceny wyrobów przemysłowych. Doprowadzono do wzrostu zatrudnienia oraz pobudzenia eksportu. Zakładano, że w ten sposób nastąpi zwiększenie popytu na rynku wewnętrznym i zagranicznym.

Rozszerzono także znacznie front robót publicznych. W 1935 roku zajęcie przy nich znalazło prawie 100 tys. osób. Również wiele firm przeszło na własność państwa ze

Eugeniusz Kwiatkowski (1888-1974), w latach 1926-1930 minister przemysłu i handlu. Wicepremier i minister skarbu w latach 1935-1939

Źródło: a. nn., domena publiczna.

względu na to, że nie były w stanie spłacić kredytów uzyskanych od banków rządowych. Najważniejsze jednak działania związane były z osobą **Eugeniusza Kwiatkowskiego**, który stanął w 1935 roku na czele ministerstwa skarbu, jak również pełnił funkcję wicepremiera. Ze względu na zaostrzającą się sytuację międzynarodową minister skarbu zaproponował rozbudowę, ważnego z punktu widzenia państwa, przemysłu zbrojeniowego. Miało to umożliwić zmodernizowanie polskiej armii. Zamiarem Kwiatkowskiego było ograniczenie importu sprzętu używanego przez wojsko, a nawet całkowita rezygnacja z kupowania go za granicą. Przy okazji rozwoju przemysłu zbrojeniowego, minister liczył na rozbudowę zakładów maszynowych,

samochodowych, które miały uruchomić także produkcję niemilitarną. Planowane inwestycje miały przyczynić się do zmniejszenia bezrobocia. Uznano bowiem, że większość prac zostanie wykonana w ramach robót publicznych.

Ćwiczenie 3

Wskaż, z jaką inicjatywą gospodarczą z początków Rzeczypospolitej należy łączyć Eugeniusza Kwiatkowskiego.

☐ reforma rolna

☐ budowa portu w Gdyni

☐ reforma skarbu

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

W celu realizacji wspomnianych zamiarów opracowano czteroletni plan, który obejmował okres od początku lipca 1936 roku do końca czerwca 1940. Próbowano skorelować go z sześcioletnim projektem rozwoju i modernizacji sił zbrojnych, przygotowanym przez armię. Kwiatkowski zdawał sobie sprawę, że polski kapitał prywatny został mocno nadszarpnięty w okresie kryzysu i jest zbyt słaby, aby ponieść ciężary realizacji planu. Postanowił oprzeć się na kapitale państwowym oraz zagranicznym. Niestety, okazało się, że zainteresowanie tego drugiego inwestycjami w Polsce jest niewielkie.

Centralny Okręg Przemysłowy

Głównym elementem zaproponowanego planu była budowa Centralnego Okręgu Przemysłowego (COP), położonego w widłach Wisły i Sanu – w miejscu strategicznym ze względu na odległość od granic kraju. Lokalizację tę określano mianem '**trójkąta bezpieczeństwa**'. Obejmował on wschodnią część województwa krakowskiego, zachodnią lwowskiego i lubelskiego oraz południową kieleckiego. Do tej pory były to przede wszystkim tereny rolnicze, z przewagą małych, nisko dochodowych gospodarstw. Budowa okręgu przemysłowego dawała mieszkańcom szansę zatrudnienia.

Pod względem politycznym był to teren wpływów ugrupowań radykalnych. W 1918 roku powstała tu nawet [Republika Tarnobrzeska](#). Dla władzy była to więc także szansa uzyskania poparcia społecznego. Lokując **COP** w miejscu, gdzie nie było przemysłu, starano się niwelować różnice między terenami rozwiniętymi a zacofanymi. Jednak głównymi czynnikami, które zadecydowały o lokalizacji, były odpowiednia baza surowcowa i tania energia. Koncentracja prac w tym rejonie nastąpiła od 1937 roku. Powstały wówczas przede wszystkim zakłady zapewniające dostarczanie energii (elektrownie w Rożnowie, Stalowej Woli i Mościcach) i związane z przemysłem zbrojeniowym. Wybudowano także linie wysokiego napięcia i gazociągi zaopatrujące budowę. Miastem zbudowanym od podstaw była Stalowa Wola, gdzie powstała huta i elektrownia, w Dębicy powstała fabryka kauczuku syntetycznego.

Polecenie 5

Dowiedz się, czy zakład w Dębicy kontynuuje swoją działalność. Jeśli tak, wymień nazwy artykułów, które produkuje współcześnie.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

W Mielcu wybudowano fabrykę samolotów, w Rzeszowie silników lotniczych, a w Starachowicach sprzętu artyleryjskiego. W sumie zbudowano około 100 zakładów przemysłowych, rozpoczęto budowę kolejnych. Wybuch wojny uniemożliwił jednak zakończenie inwestycji.

Powstawanie zakładów miała także wpływ na rozwój sieci komunikacyjnej. Budowano drogi i linie kolejowe łączące miejscowości COP-u, ale też umożliwiające powiązanie między

Polecenie 6

GOSPODARKA II RZECZYSPOLITEJ

— granice państw — granice województw

Oznaki wydobycia:

- węgla kamiennego
- ropy naftowej i gazu ziemnego

Oznaki przemysłu:

- kutnictwa metalowego
- metalurgicznego
- chemicznego
- zręcznościowego
- leśniczego

Oznaki usług:

- samochodowego
- mieszanego
- całkowicie paliwowo-energetycznego
- elektrycznego
- lotniskowego i obojętnego

Oznaki infrastruktury:

- stocznie morskie
- stocznie rzeczne
- elektrownie ciepłe
- elektrownie wodne

Oznaki transportu i komunikacji:

- porty morskie
- porty rzeczne
- linii kolejowych
- linii kolejowych studium z latami 1960–1980
- głównych
- układu granicy podziału gospodarczej Polski na części A i B

The map displays the economic divisions of Poland, color-coded by voivodeship. It includes symbols for various types of industry, agriculture, and services. Infrastructure such as ports, railways, and roads are also indicated. The map shows neighboring countries like Lithuania, Czech Republic, Austria, Hungary, and Romania.

Źródło: Krystian Chariza i zespół, licencja: CC BY 3.0.

« Eugeniusz Kwiatkowski

Tu właśnie nad Bałtykiem [...] ześrodkowały się najważniejsze wyniki naszej polityki morskiej. Gdy więc np. w roku 1926 przychodziło średnio miesięcznie przez Gdańsk 525 tys. ton, a przez Gdynię zaledwie 34,5 tys. ton towarów, to w roku 1930 Gdańsk przeładował

średnio miesięcznie 684,4 tys. ton, a Gdynia 302,4 tys. ton. W lipcu 1933 roku Gdynia w przeładunku osiągnęła 598,2 tys. ton, a Gdańsk spadł do liczby 409,8 ton obrotu w wywozie i przewozie. Zdolność przeładunkowa Gdyni – wedle liczb osiągniętych istotnie pod koniec października ubiegłego roku [1934] przekracza 8 milionów ton w stosunku rocznym [...]. W ciągu 7 lat praktycznie zdolność przeładunkowa Gdyni wzrosła prawie dwudziestokrotnie!

Źródło: Eugeniusz Kwiatkowski, *Pisma o Rzeczypospolitej Morskiej*, 1935.

Polecenie 7

W 1938 roku Gdynia zajęła pierwsze miejsce pod względem wielkości przeładunku wśród wszystkich portów nadbałtyckich. Wyjaśnij, czy w związku z tym władze Wolnego Miasta Gdańska mogły czuć 'zagrożenie gospodarcze'.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Dalsze plany rozwoju gospodarczego

W 1938 roku Kwiatkowski przedstawił w sejmie założenia kolejnego **15-letniego planu**, pokazując, że jego działania od początku miały bardzo perspektywiczne cele. Nowy plan podzielono na pięć 3-letnich okresów. Nadal zamierzano modernizować przemysł zbrojeniowy, rozbudowywać komunikację, w tym przyspieszyć rozwój motoryzacji. Planowano zreformować rolnictwo i handel. W ostatnich etapach zamierzano położyć nacisk na urbanizację i rozwój oświaty, poprawę stanu zdrowotnego i kulturalnego ludności oraz ostatecznie zlikwidować dysproporcje pomiędzy Polską A i B.

Zamiast podsumowania

Henryk Radocki

COP w Polsce w 1939 roku

“ COP wyrósł z potrzeb ekonomicznych i militarnych Polski. Z inicjatywą i kooperacją tych czynników należy wiązać jego powstanie. Pod względem wojskowym COP jest nowoczesnym rozszerzeniem dotychczasowego 'trójkąta bezpieczeństwa', jest tworzeniem potężnego zaplecza przemysłowego dla armii frontowej, uniezależnionego energetycznie, surowcowo, technicznie i aprowizacyjnie od tych źródeł własnych, które mogą być łatwo, w czasie wojny odcięte od podstawy aprowizacyjnej armii lub zniszczone, oraz od obcych dostaw. Gospodarczo jest COP próbą rozwiązania w skali ogólnopolskiej naczelnego zadania: przebudowy ekonomicznej Państwa przez zorganizowane, celowe uprzemysłowienie i zagospodarowanie całego kraju drogą stworzenia obok głównego centrum przemysłowego, które powstaje w widłach Wisły i Sanu, dalszych ośrodków przemysłowych dla ziem wschodnich – rozwój sieci komunikacyjnej i elektryfikacji. Na tej linii leży wzmożenie sił państwa, wzrost dochodu społecznego, podniesienie poziomu życia mas, położenie tamy postępującej pauperyzacji i bezrobociu – wyciągnięcie elementów gospodarczo słabych i politycznie biernych do współodpowiedzialności za losy Narodu, do systemu twórczej pracy nad realizacją nie tylko poprawy własnego losu, ale przede wszystkim celów ekonomicznych i politycznych oraz zadań dziejowych Narodu Polskiego.

Źródło: Henryk Radocki, COP w Polsce w 1939 roku, [w:] Krzysztof Juszczak, Teresa Maresz, Historia w tekstach źródłowych. Wypisy, t. 3, Rzeszów 1996.

Polecenie 8

Przeanalizuj źródło i powiedz, jakie były społeczno-gospodarcze oraz obronne przyczyny powstania COP-u. Oceń, co udało się zrealizować.

Tablica upamiętniająca Eugeniusza Kwiatkowskiego

Źródło: a. nn., licencja: CC BY-ND 3.0.

“ Wypowiedź Tomasza Nałęcz

2002 rok został ogłoszony przez sejm RP 'Rokiem Eugeniusza Kwiatkowskiego'. Prof. Tomasz Nałęcz (ówczesny wicemarszałek Sejmu RP) stwierdził wówczas:

'W naszym narodowym panteonie – w którym z uzasadnionych historycznie przyczyn dominują raczej bohaterowie zasłużeni na polach bitew niżli na niwie gospodarki i cywilizacyjnego rozwoju – Eugeniusz Kwiatkowski pozostaje postacią wyjątkową'.

Polecenie 9

Skomentuj słowa prof. Tomasza Nałęcz. Zestaw je z tekstem tablicy pamiątkowej.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 4

Wskaż, która grupa społeczna szczególnie zubożała w czasie wielkiego kryzysu gospodarczego na ziemiach polskich.

☐ chłopi

☐ inteligencja

☐ robotnicy

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 5

Wskaż zdanie prawdziwe.

☐ W celu przezwyciężenia kryzysu gospodarczego z lat 1930–1935 władze polskie nie powołały specjalnego funduszu w celu organizacji robót publicznych i pomocy społecznej.

☐ W celu przezwyciężenia kryzysu gospodarczego z lat 1930–1935 władze polskie nie przeforsowały ustawy umożliwiającej interwencjonizm w zrzeczenia monopolistyczne.

☐ W celu przezwyciężenia kryzysu gospodarczego z lat 1930–1935 władze polskie nie upaństwowiły większości bankrutujących fabryk i zakładów.

☐ W celu przezwyciężenia kryzysu gospodarczego z lat 1930–1935 władze polskie nie przeprowadziły dużej akcji oddłużania rolnictwa.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 10

Sformułuj kilka podstawowych tez do zagadnienia: 'Bilans gospodarczy II RP w latach 1926–1938'.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Co potrafisz?

Potrafię wyjaśnić, jakie znaczenie dla rozwoju II RP miał COP.

Co wiem?

Wiem, kim był Eugeniusz Kwiatkowski.

Co rozumiem?

Rozumiem, dlaczego doszło do powstania COP.